

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА**

«Затверджую»

Декан ФПО _____ доц. Петрина Р. Л.

«____» _____ 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни:
«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
Другого (магістерського) рівня вищої освіти
За спеціальністю 024 «Хореографія»
Галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
Кваліфікація: магістр хореографії
Освітньо-професійна програма – Хореографія**

Рік підготовки – 5, 6

Семестр – 9, 10, 11

Обсяг – 210 год. в т.ч. 94 год. – самостійна робота

Програму розглянуто і затверджено
на засіданні кафедри хореографії та
мистецтвознавства

протокол № 1 від __ 31
серпня 2022р.

Зав. кафедри проф., канд. пед. наук

_____ В. Ю.Сосіна

Робоча програма навчальної з дисципліни «**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**» для студентів 5, 6 курсу спеціальності 024 Хореографія

9, 10, 11 семестр (денна форма навчання)

Розробник: викладач Мартинюк О.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри хореографії та мистецтвознавства

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри хореографії та мистецтвознавства

(підпис)

(Сосіна В.Ю.)

(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Галузь знань 02 Мистецтво (шифр і назва)	Нормативна
	Спеціальність 024 Хореографія (шифр і назва)	
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		5 -й, 6 -й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр
Загальна кількість годин – 210		9, 10, 11
		Лекції
		10 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 116 самостійної роботи студента – 94	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Практичні
		100 год.
		Семінарські
		6 год.
		Самостійна робота
		94 год.
		Вид контролю: опитування, тести, практичні нормативи (іспит)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета дисципліни – вдосконалення навичок та вмінь, необхідних хореографу-постановнику; опанування знань, що сприятимуть створенню своєрідної структури та ідейно-тематичного змісту майбутнього хореографічного твору; організація постановочно-репетиційної роботи у

танцювальному колективі, ансамблі тощо; виховання і підготовка висококваліфікованих хореографів-постановників, викладачів хореографічних дисциплін у новітніх мистецьких закладах освіти, середній та вищій школі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ✓ ознайомлення студентів з видами і формами балетмейстерської діяльності;
- ✓ оволодіння знаннями, уміннями і навичками, що забезпечують теоретичну і практичну підготовку кваліфікованого фахівця (хореографа-постановника, автора, хореографа-режисера);
- ✓ вивчення різноманітних режисерських прийомів, що застосовуються у балетмейстерській діяльності;
- ✓ розвиток відчуття стилістичних особливостей;
- ✓ розширення лексичного арсеналу та творчого діапазону (творчого мислення і творчого потенціалу) студентів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні: *знати :*

- ✓ основні закони композиційної побудови хореографічних творів;
- ✓ системи запису хореографічних композицій;
- ✓ виразні засоби у хореографічному мистецтві;
- ✓ взаємозв'язок танцювального мистецтва з музикою, літературою, образотворчим мистецтвом;
- ✓ принципи художньо-декоративного рішення;
- ✓ організацію і методику постановочно-репетиційної роботи у хореографічному колективі;
- ✓ теорію і методику роботи хореографа-постановника у спорті.

вміти :

- ✓ застосувати на практиці отримані знання;
- ✓ втілювати і реалізовувати свої задуми у сценічному просторі;
- ✓ створювати різноманітні хореографічні твори, композиції, етюди, концертні й конкурсні танцювальні номери;
- ✓ створювати сценарій заходу хореографічного мистецтва;
- ✓ добре розбиратися в темі, ідеї, конфлікті, жанрі та композиційних особливостях хореографічного твору;
- ✓ знаходити і обирати саме ті виразні засоби пластичної мови, які б найбільш точно передавали режисерський та акторський задуми;
- ✓ брати участь у оглядових комісіях/журі;
- ✓ збирати танцювальний фольклор;
- ✓ працювати з композитором і музикою;
- ✓ запроваджувати культурну та мистецьку діяльність.

2. Програма навчальної дисципліни

2.1. Змістовий модуль 1. Структура хореографічного твору та його сценічне втілення.

Тема 1. Види балетмейстерської діяльності.

Здатність мислити хореографічними образами відрізняє балетмейстера від драматурга і режисера. Однак, як і вони, балетмейстер повинен бути

мислителем, психологом і педагогом. Балетмейстер-постановник. Балетмейстер-репетитор, балетмейстер-реставратор.

Тема 2. Етапи роботи балетмейстера над постановкою хореографічного твору.

Основні етапи творчої діяльності балетмейстера-постановника від задуму до практичної реалізації ідеї хореографічного твору на сцені. Балетмейстерський задум. Тема та ідея твору. Стиль. Напрямок. Вид.

Тема 3. Вибір форми майбутнього твору.

Структурна рамка – це опора внутрішньої організації для складових частин танцю. Етюд, хореографічна мініатюра, дивертисмент, дитячий танець, естрадний танець, стилізована форма фольклору, ансамблева композиція, сюїта тощо.

Тема 4. Просторове рішення композиції (малюнок танцю). Архітектоніка.

Графічне зображення, архітектоніка, розміщення дійових осіб на сцені та їхнє пересування. Відкрите каре, закрите каре, коло, змійка, дві колони, зірочки, гвинт, хід лінії боком, вперед, назад, виконавці йдуть до центру, коло сходиться до центру, виконавці йдуть по колу, оберти в парах, переходи у діагоналі, хід ліній зигзагами вперед, тощо.

Тема 5. Головні принципи композиційної побудови у хореографії.

Пролог. Експозиція. Зав'язка. Розвиток дії. Кульмінація. Спад дії. Розв'язка. Фінал. Епілог.

Тема 6. Аналіз і підбір музики.

Принципи роботи з музичним матеріалом. Знайомство з новими популярними музичними композиціями. Структурний аналіз музики. Визначення темпо-ритмічної основи твору, його динаміки, форми і стилю. Значення аранжування. Емоційний динамізм. Метод стилізації. Імпровізація на заданий музичний матеріал. Музичні стилі та напрямки. Вплив на форму, лексику і пластичну виразність танцю. Взаємозв'язок музики з жанровим розмаїттям і композиційною побудовою хореографічних творів

Тема 7. Створення художнього образу.

Художній образ – особлива форма відображення і осмислення життя. Основне завдання у роботі режисера, балетмейстера, художника – життєві спостереження. Характер героя розкривається на сцені в лінії його поведінки, в його діях і вчинках засобами хореографічного мистецтва.

Тема 8. Характерність образу.

За діями і вчинками ми оцінюємо людей, зображуваних на сцені, розуміємо, хто вони, якою є внутрішня характерність втілюваного образу. Необхідність знайти «себе в ролі».

Тема 9. Пластичний мотив і способи його побудови.

Мотив як домінуючий елемент композиції. Емоційне забарвлення та значимість певних рухів – передумова створення хореографічного мотиву. Мотив як складова, що визначає не лише рух, але й сценографію, освітлення, лінії і форми простору, образи та логіку поведінки виконавців. Пластичний мотив. Варіації мотиву.

Тема 10. Композиція і постановка танцю (композиційний план).

Композиція – найважливіший організуючий компонент художньої форми, що надає твору єдність і цілісність, підкорює усі його елементи один одному та цілому. Три складові композиції, що допомагають балетмейстеру донести до глядача зміст і форму хореографічного твору – поза; рух; переміщення. Складові частини композиції, такі як: мотиви; повторення; варіації і контрасти; кульмінації і кульмінаційні моменти; пропорції частин твору та їх збалансованість; переходи (зв'язування); логічний розвиток і єдність.

Тема 11. Постановка танцювальних композицій.

Постановка сольних, парно-масових композицій. Створення танцювальних комбінацій, танцювальних етюдів – підготовчий етап у створенні закінченого хореографічного твору. Цілі і завдання етюдної роботи. Композиційна побудова сольного, масового танцювального етюду. Визначення теми, жанру, стилю, характеру майбутньої хореографічної композиції

Змістовий модуль 2. Специфіка режисури масових заходів.

Тема 12. Огляд і аналіз балету «Лебедине озеро» у постановках Анжелена Прельжокажа, Матс Ека, Метью Борна, Фредеріка Рідмана, Грема Мерфі, Олександра Екмана, Джона Ноймайера, Дади Масіло.

Тема 13. Свято і видовище.

Режисерське втілення масових свят і його драматургія. Видовище. Особливості масових видовищ. Групові та масові сцени. Художня організація простору для проведення свят і видовищ. «Масовка», «натовп». Організація і проведення репетиційного процесу.

Тема 14. Режисерська експлікація та створення сценарію масового заходу. Монтаж як один з головних методів створення сценарію.

Поняття «режисерська експлікація» і як її написати. Формат та обсяг експлікації. Сценарно-монтажна структура масового дійства. Форми монтажу.

Тема 15. Композиція вистави.

Вираження через співвідношення частин і цілого.

Тема 16. Сценічна реалізація постановочного плану вистави.

Ідея. Надзавдання. Наскрізна дія. Емоційний образ вистави. Головна і основна подія. Зримий образ спектаклю. Музичне оформлення. Принцип мізансценування спектаклю.

Тема 17. Робота балетмейстера з виконавцями над роллю.

Пошук характерності і створення сценічного характеру. Режисерський підказ. Роль етюдів у пошуку характерності.

Тема 18. Принципи художньо-декоративного рішення.

Види декорацій. М'які (мальовничі, аплікаційні, драпіровані, гладкі) та жорсткі (об'ємні, напівоб'ємні, пласкі) декорації. Світлові декорації. Проекційні декорації. Позарампові декорації. Театральна бутафорія.

Тема 19. Мізансцена. Закони побудови багатофігурної композиції.

Мізансцена як пластичний і звуковий образ. Основні органічні елементи мізансцени. Різновид мізансцен (вертикальні, горизонтальні, діагональні, паралельні, фронтальні, симетричні, асиметричні та ін.). Мізансцена тіла.

Тема 20. Сценічні плани.

Планування та композиційна розбудова сцени (сценічні плани). Авансцена (просценіум), 1-2-3-4-5 плани. Мізансценічна вісь.

Тема 21. Темпоритм вистави, ролі, дії і руху.

Просторово-часове рішення вистави чи окремих її епізодів. Знаходження вірного темпоритму. Темпоритм дії і руху. Умовний і органічний темпоритм. Вплив жанру на темпоритм.

Змістовий модуль 3. Сценічна атмосфера та її компоненти.

Тема 22. Зв'язок жанру і атмосфери.

Поняття «сценічна атмосфера». Кожному часовому періоду, місцю, події притаманна своя атмосфера, що пов'язана саме з цим місцем, подією і часом.

Тема 23. Взаємозв'язок і взаємозалежність події та сценічної атмосфери.

Зв'язок атмосфери спектаклю з «зерном» п'єси і ролі.

Тема 24. Жанр і стиль.

Жанр та його ознаки. Жанрові різновиди. Характер пластики. Стиль – стійка система художньо-образних засобів, прийомів танцювальної творчості, характерна для певного історичного періоду та авторського стилю. Класика (академічний стиль), неокласика, модерн, джаз, постмодерн.

2.3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
лекції		практичні	семінар	Самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Структура хореографічного твору та його сценічне втілення					
Тема 1. Види балетмейстерської діяльності.					
Тема 2. Етапи роботи балетмейстера над постановкою хореографічного твору.					
Тема 3. Вибір форми майбутнього твору.					

Тема 4. Просторове рішення композиції (малюнок танцю). Архітектоніка.					
Тема 5. Головні принципи композиційної побудови у хореографії.					
Тема 6. Аналіз і підбір музики.					
Тема 7. Створення художнього образу.					
Тема 8. Характерність образу.					
Тема 9. Пластичний мотив і способи його побудови.					
Тема 10. Композиція і постановка танцю (композиційний план).					
Тема 11. Постановка танцювальних композицій.					
Модуль 2					
Змістовий модуль 2.					
Специфіка режисури масових заходів					
Тема 12. Огляд і аналіз балету «Лебедине озеро»					
Тема 13. Свято і видовище.					
Тема 14. Режисерська експлікація та створення сценарію масового заходу. Монтаж як один з головних методів створення сценарію.					
Тема 15. Композиція вистави.					
Тема 16. Сценічна реалізація постановочного плану вистави.					
Тема 17. Робота балетмейстера з виконавцями над роллю.					
Тема 18. Принципи художньо-декоративного рішення.					

Тема 19. Мізансцена. Закони побудови багатофігурної композиції.					
Тема 20. Сценічні плани.					
Тема 21. Темпоритм вистави, ролі, дії і руху.					
Змістовий модуль 3. Сценічна атмосфера та її компоненти					
Тема 22. Зв'язок жанру і атмосфери.					
Тема 23. Взаємозв'язок і взаємозалежність події та сценічної атмосфери.					
Тема 24. Жанр і стиль.					
Усього годин	210	10	100	6	94

2.4. Темати практичних занять

з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Види балетмейстерської діяльності; Етапи роботи балетмейстера над постановкою хореографічного твору; Вибір форми майбутнього твору; Просторове рішення композиції (малюнок танцю).	16
2	Архітектоніка; Головні принципи композиційної побудови у хореографії; Аналіз і підбір музики.	12
3	Створення художнього образу. Характерність образу.	12
4	Пластичний мотив і способи його побудови.	16
5	Композиція і постановка танцю (композиційний план).	16
6	Постановка танцювальних композицій. Створення танцювального соло.	12
7	Мізансцена. Закони побудови багатофігурної композиції.	16
8	Разом	100

2.5. Самостійна робота

з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Огляд і аналіз балету «Лебедине озеро» у постановках Анжелена Прельжокажа, Матс Ека, Метью Борна, Фредеріка Рідмана, Грема Мерфі, Олександра Екмана, Джона Ноймайєра, Дади Масіло.	16
2	Просторові площини. Малюнок переміщення виконавця. Робота над танцювальним соло. Пластичний мотив і способи його побудови.	10
3	Режисерська експлікація та створення сценарію масового заходу. Монтаж як один з головних методів створення сценарію.	12
4	Сценічна реалізація постановочного плану вистави.	18
5	Мізансцена. Закони побудови багатофігурної композиції.	14
6	Зв'язок жанру і атмосфери.	24
7	Разом	94

3. Індивідуальні завдання

Самостійні роботи для відробок пропущених занять.

4. Методи навчання

Словесний, практичний, наочний.

5. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмових формах.

- Опитування.
- Перевірка завдань для самостійної роботи.
- Перевірка матеріалів самопідготовки.
- Виконання завдань практичних занять.
- Здача практичних нормативів.

Підсумковий контроль: залік у 9 семестрі; іспит (11 семестр – денна форма навчання).

5.1. Контрольні питання:

1. Що спільного та чим відрізняється робота балетмейстера від роботи скульптора, композитора, режисера?
2. Якими особистісними якостями і властивостями характеру повинен бути наділений балетмейстер на Вашу думку?
3. Що таке плагіат? Коли і за яких умов балетмейстер має право «переносити» твори?
4. Основні характеристики майстерності у професії Балетмейстер?
5. Чому особистісні якості балетмейстера і рівень майстерності можуть не співпадати?
6. Види балетмейстерської діяльності?

7. Функції балетмейстера-реставратора?
8. Функції балетмейстера-репетитора?
9. Що таке ар'єрцена?
10. Що таке горизонт і рампа у сценічному просторі?
11. Що таке просценіум?
12. Поясніть поняття «одяг сцени».
13. Перелічіть складові частини композиції танцю.
14. Можливі варіанти композиційної побудови хореографічного твору?
15. Що таке поза, міміка, жест, ракурс у хореографічному творі?
16. Практичне завдання: відобразіть типові вирази обличчя: 1) радість; 2) гнів; 3) страх; 4) презирство; 5) здивування.
17. Що означає темпоритм вистави? Як знайти вірний темпоритм?
18. Дайте визначення композиції танцю. Які ви знаєте компоненти композиції?
19. Що таке «архітектоніка»?
20. Яке буває освітлення на сцені?
21. Назвіть можливу композиційну побудову хореографічного твору.
22. Дайте визначення поняттям «свято», «видовище». Чим вони різняться?
23. Поясніть, що таке «пролог», «експозиція», «епілог», «кульмінація»?
24. Що означає режисерська експлікація і для чого вона потрібна?
25. Як поділяються за своїми функціями масові сцени?
26. Поясніть, що таке «фонова» і «дійова» сцени?
27. Перелічіть існуючі сценічні плани? За яким принципом їх визначають і які їх функції?
28. Як ви розумієте поняття «сценічна вісь» і «мізансценічний флюс»?
29. Охарактеризуйте поняття «масовка».
30. Що таке «художній образ» у хореографічній композиції?
31. Що означає «унісонна побудова масової сцени»?
32. Що таке «конфлікт» у театралізованому дійстві?
33. Що таке драматургія хореографічного твору? Перелічіть розділи композиції.
34. Що таке «мізансцена» і як їх поділяють за значенням?
35. Зв'язок жанру і атмосфери?

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування і самостійна робота			Сума
Змістовий модуль № 1	Змістовий модуль № 2	Змістовий модуль № 3	
35 балів	35 балів	30 балів	100

7. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

Відеофільми, навчальна література, фонотека кафедри, інтернет-ресурси.

Рекомендована література:

1. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. – К.: Музична Україна, 1975.
2. Гуменюк А. Народне хореографічне мистецтво України. – К.: Мистецтво, 1963.
3. Годовський В. М., Арабська В.І. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом. – Рівне: РДГУ, 2000.
4. Голдрич О. С. Методика викладання хореографії. – Львів: СПОЛОМ, 2006.
5. Голдрич О. Хореографія. – Львів: СПОЛОМ, 2006.
6. Загайкевич М. П. Драматургія балету. Київ: Наукова думка, 1978. 257 с.
7. Колесниченко Ю. В. Инструменты хореографа. Терминология хореографии. Киев: Освіта України, 2012. 660 с.
8. Колногузенко Б. М. Хорографічна композиція: методичний посібник з курсу «Мистецтво балетмейстера» / Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2018. – 218 с.
9. Лань О. Мистецтво балетмейстера: хореографія великої форми: навчально-методичний посібник / Оксана Лань. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. – 180 с.